

Државна политика у 2011. години је, по свему судећи, јачање домаће валуте што нас поново враћа у еру задуживања, увоза и гушења домаће индустрије

Према свим показатељима динар ће у 2011. години јачати у односу на евро. Економиста Стојан Стаменковић је изјавио да ће бити више притисака на апрецијацију, него на депрецијацију а, својом изјавом да нас чека период стабилности курса, то посредно потврђује и гувернер НБС Дејан Шошкић.

Агенција Блумберг је пренела изјаву шведске банкарске групације "Нордеа" која процењује да ће се до краја 2011. године курс спуштати према нивоу од 100 динара за евро.

Олакшање за дужнике

Овome ће се сигурно обрадовати они који дугују у еврима а међу њима свакако највећи дужник - држава која се управо ових дана задужује за стотине милиона евра и то директно у девизама.

Према објашњењу Народне банке Србије у фебруарском извештају о инфлацији, актуелна апрецијација динара резултат је деловања неколико фактора, а пре свега повећања референтне каматне стопе, повољнијих изгледа кредитног рејтинга земље и смањења премије ризика, као и нове регулативе о обавезној резерви. Народна банка Србије је у неколико наврата интервенисала, мада за разлику од праксе под претходним гувернером, и на страни куповине девиза од банака. У четвртном кварталу динар је реално апрецирао 2,5 одсто и то 1,2 одсто према еврима и 7,3 одсто према долару.

Јак динар делује као добра вест, али за последњих десет година требало би да смо научили лекцију. Политика јаке домаће валуте заснована на великим приливима девиза из иностранства терала је евро на доле, а инфлацију на горе. Српска индустрија,

посебно њен извозни део је угушен у поплави јефтених увозних производа, док је и оно домаће производње што је могло да задовољи инострана тржишта било скупо, великим делом због неповољног курса. Осим тога, нереалан и према многим оценама, вештачки јак динар слао је и грађанима и привреди погрешан сигнал да је задуживање у еврима јефтино, док су плате расле, а евро слабио.

Међутим, права цена мора увек да се плати, а сурови сусрет са стварношћу и правим и заслуженим стандардом 2009. године био је болан. Када су крајем 2008. године због кризе заврнуте славине иностраног капитала, дошло је до огромне депрецијације динара, која је оборила просечну плату у еврима са 450 на 320 евра, а динарске рате кредита и свега осталог што се обрачунава у еврима, као што су кирије за становање, су отишле за 30, 40 одсто.

После две године принудног прилагођавања и враћања домаће валуте на њено место, тај процес је по свему судећи ове године прекинут. Да ли због избора или нечег другог, тек већина потеза које Влада и Народна банка повлаче иду управо у смеру јачања домаће валуте, олакшања живота увозницима и дужницима, али зато с друге стране отежавању извоза.

Такав развој ситуације био би чудан ако би неко веровао политичарима и њиховим обећањима. Прошло је тек два, три месеца од када је премијер Мирко Цветковић обелоданио Посткризну стратегију привреде Србије до 2020. године групе домаћих економиста, коју је прокламовао као незваничну економску и развојну стратегију Владе Србије. Ни он ни други министри и политичари нису се либили да обећају 400.000 радних места у следећих десет година и чудесан раст индустријске производње и извоза. Са старим моделом привредног раста је готово, а то је онај модел који се заснивао на увозу и развоју услуга, банака и трговине, већином последице политике јаког динара, говорили су.

Одлагање дужничке кризе

Упркос разуму и економским законима по којима би курс требало да одражава равнотежу цена у земљи и иностранству, односно да се креће у истом правцу као инфлација, у овом случају између еврозоне и Србије, код нас се годинама дешава супротно. Захваљујући државним интервенцијама, односно емитовању државних хартија од вредности у еврима или индексираних у еврима (око 600 милиона евра од Нове

године), затим узимању кредита у девизама код банака (400 милиона долара код Сосијете женерал банке са гаранцијом Светске банке), па онда продаји Телекома Србије која се очекује ове године, као и одлуци Народне банке Србије о обавезним резервама којима се ослобађа 330 милиона евра девиза, а повлачи око 70 милиона евра у динарима из оптицаја, све се чини да динар буде што јачи ове, предизборне године, а криза пролонгира бар још неколико година.

Професор економије Млађен Ковачевић истиче да је попутно бесмислено ићи на јачање динара када је привреда пред катастрофом.

"Један од разлога за смањену тражњу за еврима је пад индустријске производње у последњем тромесечју прошле године, а верујем да се то наставило и у јануару. Због смањења производње, индустрија тражи мање репроматеријала и сировина које су углавном из увоза. Позитивна страна прецењене вредности домаће валуте је утицај на инфлацију и да сиромашнији могу да купе робу из увоза која је онда јефтина. С друге стране, негативних последица је много и већа је штета него корист од тога. Што више купујемо увозну робу, тај увоз више погађа домаћу индустрију, која је ценовно неконкурентна. Дошли смо у ситуацију да су на пијаци банане јефтиније него јабуке због јефтиног долара и прецењеног динара", упозорава Ковачевић.

Овај економиста који од 2000. упозорава на опасности прецењене домаће валуте и платнобилансних дефицита, подсећа да су домаћи стручњаци говорили да курс не утиче на извоз већ само на инфлацију.

"Ове године динар јача, тражња на светском тржишту се још не опоравља, а питање је шта ће бити са пољопривредом. Нема разлога за оптимизам да ће извоз у овој години забележити неке високе стопе раста као што су то предвидели у стратегији раста до 2020. године која више личи на скуп лепих жеља. А ако не буде извоза, са малом домаћом тражњом, неће бити ни раста индустријске производње ни БДП-а", додаје Ковачевић.

Он указује на још једну опасност коју јачање домаће валуте носи са собом.

"Једна од последица прецењене домаће валуте је да се грађани и привреда задужују јер

верују да се такав курс може одржати. Сада се поново ствара илузија да се продајом Телекома и сулудим задуживањем може одржати динар на овом нивоу. Негативна последица је да се и то мало пара које имамо троше нерационално, на куповину половних аутомобила, клима уређаја, летовања у иностранству... Према истраживању Светске банке, од 155 земаља, само пет има мању националну стопу штедње од Србије", закључује Ковачевић.

(balkanmagazin.com)